

Джерела та література

1. Державний портал «Діти війни» // URL: <https://childrenofwar.gov.ua/> (дата звернення: 06.04.2024)
2. «Ймовірно, злочин проти людяності»: Amnesty International про депортацію цивільних з окупованих територій. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-amnesty-international-deportatsiia/32123959.html> (дата звернення: 06 квітня 2025)
3. Каневський Д., Бушуєв М. АІ: Атаки РФ позбавили мільйони українців базових прав. URL: <https://www.dw.com/uk/amnesty-international-ataki-rf-pozbavili-miljoni-ukrainciv-bazovih-prav/a-65116618> (дата звернення: 06 квітня 2025)

УДК 355.45:327

Савіна І., канд. пед. н.

Навчально-науковий інституту воєнної історії, Національний університет оборони України, Україна

Жуковський А.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ГІБРИДНІ ВІЙНИ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Анотація. Розглянуто феномен гібридної війни як новітню форму збройних конфліктів, що поєднує воєнні та невоєнні засоби впливу: інформаційно-психологічні операції, кібератаки, економічний тиск, пропаганду тощо. Проаналізовано основні риси гібридної війни, історичні приклади її застосування та особливості сучасних гібридних конфліктів. Особлива увага приділена досвіду України в умовах гібридної агресії Російської Федерації. Підкреслено важливість вивчення гібридної війни для формування національної безпеки та міжнародної стабільності.

Ключові слова: гібридна війна, збройні конфлікти, інформаційно-психологічні операції, безпека, Україна.

Savina I., PhD (Ped.)

Educational and Research Institute of Military History, National Defence University of Ukraine, Ukraine

Zhukovskiy A.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

HYBRID WARS AS A PHENOMENON OF MODERN ARMED CONFLICTS

Abstract. Examines the phenomenon of hybrid warfare as a modern form of armed conflict combining military and non-military methods of influence: information and psychological operations, cyberattacks, economic pressure, propaganda, etc. The study analyzes key features of hybrid warfare, historical examples of its use, and specific characteristics of modern hybrid conflicts. Special attention is paid to Ukraine's experience under hybrid aggression by the Russian Federation. The importance of studying hybrid warfare for national security and international stability is emphasized.

Keywords: hybrid warfare, armed conflicts, information and psychological operations, security, Ukraine.

У XXI столітті характер збройних конфліктів зазнав суттєвих трансформацій. Війна більше не обмежується лише бойовими діями – вона охоплює інформаційний простір, економіку, кіберсферу та психологічну складову. Саме такий багатокомпонентний підхід до ведення війни отримав назву гібридна війна. Її основна мета – дестабілізація держави-жертви та досягнення політичних цілей без відкритого військового втручання, або на його тлі. Історичний контекст і розвиток концепції

Хоча гібридна війна є феноменом сучасності, її елементи зустрічалися і раніше. Наприклад, під час Холодної війни активно застосовувалися пропагандистські кампанії, шпигунство, інформаційні операції. Проте системний підхід до такого типу війни сформувався на початку ХХІ століття. Теоретичну базу поняття заклав Френк Гофман, який охарактеризував гібридну війну як поєднання конвенційних, іррегулярних, терористичних та кримінальних дій, які інтегруються в єдину стратегію.

Успішним прикладом гібридного підходу можна вважати дії Хезболли під час конфлікту з Ізраїлем у 2006 році, коли було поєднано військову силу, інформаційний вплив і міжнародну дипломатію. Подібні тактики використовувалися Росією у війні проти Грузії у 2008 році.

Гібридна війна проти України. З 2014 року Україна стала епіцентром масштабної гібридної агресії з боку Російської Федерації. Анексія Криму здійснювалася під прикриттям «зелених чоловічків» – військових без розпізнавальних знаків, одночасно із масованою дезінформаційною кампанією, що виправдовувала дії РФ. На Донбасі Росія застосувала тактику керованих псевдосепаратистських рухів, підтриманих зброєю, фінансами та кадровими військовими, що діяли під виглядом «ополченців».

Інформаційно-психологічна війна супроводжувала ці події: через ЗМІ, соціальні мережі та інтернет поширювалися фейки, теорії змови, проросійські наративи, що мали на меті розколоти українське суспільство та деморалізувати населення. Активізувалися кібератаки на державні установи, об'єкти інфраструктури та енергетичний сектор.

У 2022 році гібридна агресія перейшла у фазу повномасштабної війни, проте гібридні інструменти не зникли: тривають кібератаки, кампанії впливу в інформаційному полі, спроби дестабілізувати політичну ситуацію в тилу, використання агентів впливу всередині країни.

Міжнародні виміри гібридних війн

Гібридна війна не є виключно українською проблемою. Схожі методи Росія застосовує в країнах Балтії, США, країнах ЄС, намагаючись впливати на політичні процеси, зокрема через кібервтручання у вибори, інформаційні атаки, підкуп політиків. Іран, КНР та інші авторитарні режими також використовують гібридні методи для досягнення своїх геополітичних цілей.

Гібридна війна – це виклик сучасності, що стирає межі між війною і миром, між фронтом і тилом. Вона вимагає адаптації традиційних підходів до безпеки, розвитку стратегічних комунікацій, інформаційної гігієни населення, посилення кіберзахисту та міжнародної координації. В умовах глобалізованого світу жодна держава не може ігнорувати гібридні загрози, адже їх дія може бути непомітною, але руйнівною.

Джерела та література

1. Герасимчук С. Гібридна війна: виклики для безпеки держави // *Стратегічна панорама*. – 2020. – №1. – С. 12–20.
2. Махортов Д. Гібридна війна: поняття, ознаки, етапи // *Наука і оборона*. – 2019. – №3. – С. 45–51.
3. Frank G. Hoffman. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. – Potomac Institute for Policy Studies, 2007.
4. Giles, Keir. Handbook of Russian Information Warfare. – NATO Defense College, 2016.
5. Treverton, Gregory et al. Addressing Hybrid Threats. – RAND Corporation, 2018.